

**KNS KUCHARSKI NOWIŃSKI STUDZIŃSKI SZCZERBA ADWOKACKA SPÓŁKA
PARTNERSKA**

Zasada rebus sic stantibus

Klauzula rebus sic stantibus (skoro sprawy przybrały taki obrót) jest dopełnieniem zasady *pacta sunt servanda (umów należy dotrzymywać)*, a jej zadaniem jest chronić wykonanie zobowiązania w sytuacji wystąpienia zdarzeń, których strony nie brały pod uwagę przy kształtowaniu treści umowy. Owy instrument prawny można zastosować, gdy strony nie wyrażają obopólnej zgody na renegotjację warunków kontraktu, pomimo wystąpienia okoliczności, które winny do tego prowadzić.

Zastosowanie klauzuli z art. art. 357¹ KC jest możliwe w następstwie wystąpienia czterech przesłanek określonych w powyższej regulacji:

1. źródłem powstania zobowiązania jest umowa;
2. po powstaniu zobowiązania następuje zmiana stosunków pomiędzy stronami kontraktu, mająca nadzwyczajny charakter;
3. owa zmiana stosunków niesie ze sobą nadmierną trudność w spełnieniu świadczenia lub grozi jednej ze stron rażącą stratą, czego strony – zawierając umowę – nie przewidywały;
4. między dwiema ostatnimi przesłankami winien zachodzić związek przyczynowy, który należy udowodnić przed sądem.

Przez nadzwyczajną zmianę stosunków rozumieć należy stan rzeczy, na który składają się okoliczności nieobjęte typowym ryzykiem umownym, o obiektywnym i powszechnym charakterze, *ergo* niezależne od sytuacji osobistej kontrahentów¹. Ponadto, są to takie okoliczności, których strony nie przewidywały przy zawieraniu umowy i nie miały podstaw do przewidzenia. Konstatując, nadzwyczajna zmiana stosunków winna dotyczyć stosunków społeczno-gospodarczych, mających charakter generalny i wyjątkowy.

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2011 roku, o sygn. akt: I CSK 727/10, LEX nr 1043967.

Ponadto, zdarzenie powodujące nadzwyczajną zmianę stosunków, musi nastąpić po powstaniu zobowiązania, ale przed jego wygaśnięciem (wykonaniem) i przed terminem wymagalności świadczenia (nie może powołać się strona będąca w zwłóce). Rozpatrywana ekstraordynaryjna modyfikacja warunków winna prowadzić do nadmiernej trudności w spełnieniu świadczenia lub groźby rażącej straty po jednej ze stron umowy, a stwierdzenie powyższego wymaga porównania warunków, w jakich zawierano umowę z warunkami, w jakich przyszło ją wykonywać².

Epidemia choroby COVID-19 wywołanej przez wirusa SARS-CoV-2 będzie zaliczana do wskazywanej nadzwyczajnej zmiany stosunków, bowiem jest to sytuacja normalnie niespotykana, mogąca prowadzić do faktycznych trudności w spełnieniu świadczenia (zwłaszcza w konsekwencji nakładanych przez władzę publiczną ograniczeń, prowadzących do minimalizacji rozpowszechniania się choroby), a dodatkowo nikt nie przewidywał i nie mógł przewidzieć, że w środowisku pojawi się zupełnie nowy rodzaj wirusa, który zaatakuje społeczeństwo z ogromną siłą.

Jeżeli zostaną spełnione wszystkie określone powyżej przesłanki, wówczas na drodze sądowej można domagać się dostosowania zobowiązania do nowych, zmienionych warunków (oznaczyć sposób wykonania zobowiązania, czy wysokość świadczenia), a gdyby nie było to możliwe – domagać się rozwiązania umowy.

² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2006 roku, o sygn. akt: IV CSK 8/05, LEX nr 200925.